

**AREA DE
CIÈNCIES SOCIALS**

PANORAMA GENERAL DEL SABER HUMÀ

Origen i desenvolupament del saber humà.

**De com l'espècie humana
ha anat acumulant el coneixement,
al llarg de la seva història.**

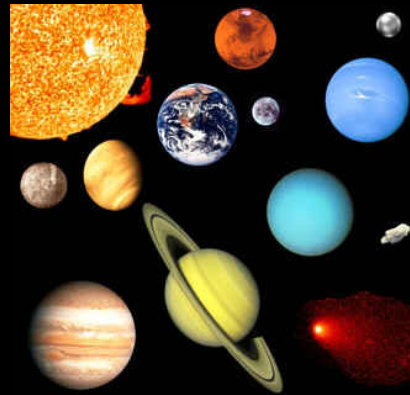
Vicent MESEGUER

ÍNDEX

- 1. LA REALITAT**
- 2. LA NECESSITAT DE “SABER”**
- 3. DEL PENSAMENT “MITOLÒGIC” AL PENSAMENT “RACIONAL”**
- 4. PANORAMA GENERAL DEL “SABER HUMÀ”**
- 5. PANORAMA GENERAL DE LES “CIÈNCIES” (P.G.C.)**

1. LA REALITAT

Enmig d'aquesta realitat es troba l'ÉSSER HUMÀ.

Ell és el centre de la Realitat.

És l'element més important d'aquesta Realitat.

2. LA NECESSITAT DE SABER

- Una de les característiques de l'Home és la necessitat de saber.
- L'Ésser humà es caracteritza per la necessitat de saber, per la seva ànsia de "conèixer".
- L'animal no es pregunta res, no viu inquiet buscant un "per què" a les coses. Menys encara la planta o les pedres. Un gos sap coses però no experimenta cap tipus d'ansietat per conèixer-les.
- L'ansietat per saber li va fer plantejar infinitat de "preguntes" sobre el món que el rodejava. Volia saber, necessitava conèixer el per què de les coses.

LA NECESSITAT DE SABER

- Un dels impulsos vitals que sempre han acompanyat l'Ésser humà ha estat **el desig de saber, de conèixer, el desig de comprendre.**
- **Des del primer moment l'Home ha pensat em sí mateix, en el seu origen, en el seu paper dins del món.**
- **L'Ésser humà des del principi ha sentit la necessitat de comprendre's a SÍ MATEIX, de comprendre el MÓN que el rodeja.**
- **Des de sempre s'ha esforçat per comprendre la NATURA, el MÓN que el rodeja, a SÍ MATEIX.**
- El seu objectiu és “saber”, “comprendre”, “conèixer”.

-
- **L'Ésser humà té un desig natural de saber, un desig innat de conèixer, de plantejar-se “preguntes”, de buscar “respostes” ...**

LA NECESSITAT DE SABER

En tot moment l'Ésser humà ha buscat explicacions als fenòmens que succeïen al seu voltant, en sí mateix o als seus semblants.

La natura va ser la primera en despertar la curiositat i la recerca d'explicacions a fenòmens naturals inexplicables per a l'home primitiu: l'alternança sol/luna, dia/nit,, la pluja, els estels, una tempesta, el naixement d'un nen,...

Des de sempre, l'home ha pensat en sí mateix, en el seu origen, en el seu paper dins del món que el rodeja. Els dibuixos de les caveres prehistòriques, les cerimònies i rituals antics, el culte en les religions primitives... constitueixen un clar exemple de que en tot moment l'Home ha tractat d'explicar-se la seva existència, la seva idea d'un ésser superior, les seves relacions amb el món o amb els altres.

Els astres, la natura, el cosmos, el fluir de la vida, han suscitat sempre, en tots els pobles i cultures, interrogants sobre el seu origen, la seva constitució, el seu significat i sentit.

DOS FORMES DE PENSAMENT: “MITE” I “RAÓ”

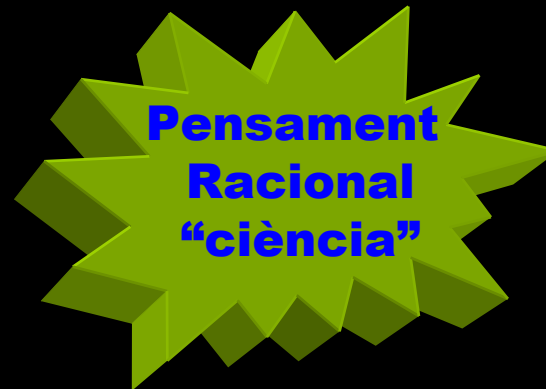

- Els homes de tots els temps s'han preguntat el **per que** i el **com** del món, donant multitud de respostes diferents en forma i contingut, des dels mites cosmogònics fins les explicacions físico-matemàtiques de la ciència actual.
- En els primers moments de la vida de l'Home sobre la Terra, la seva forma de pensar sobre si mateix, el seu entorn i els seus semblants no era una forma de pensament organitzat, sistemàtic “científic”, sinó una forma de pensament no científica, primitiva, màgica.
- En un principi el tipus d'explicacions, de “respostes” que es donava eren de tipus arcaic, primitiu, màgic, mític religiós. Així van néixer els grans mites, les religions, etc. per explicar allò d'aparentment inexplicable (un bon exemple en podrien ser les diverses “explicacions” donades per les grans religions sobre l'origen de l'Home i del món, p.e. el magnífic relat bíblic de la “creació”).
- A mesura que els coneixements sobre aquestes realitats s'anaven fent més rics i complexos, les seves explicacions, la seva forma de pensar, s'anava organitzant, sistematitzant, racionalitzant.

3. A L'ORIGEN: DOS GRANS FORMES DE PENSAR

Pensament "mitològic"

Pensament "racional"

arcaic, primitiu, màgic,...

racional, lògic, científic,...

El trànsit d'una forma de pensament ("arcaica") a l'altra ("racional") ha estat una història feixuga; es va iniciar a la Grècia clàssica i ha perdurat fins al nostres dies, com així ens ho explica la "història del pensament".

Al principi l'home quan començà a fer-se "home", és a dir, quan començà a desenvolupar les seves facultats superiors que el distingien de la resta d'animals, junt amb les necessitats biològiques d'alimentar-se o buscar refugi en sent un altra: **la necessitat de comprendre el món** que el rodeja (saber p. e. per què es mouen les ones del mar o per què es posa malalt o quin és el seu paper en el món).

¡Devia quedar embadalit davant de tants fenòmens als que no trobava explicació!

L'espectacularitat de l'Univers, una pluja d'estels, la successió del dia i la nit, l'impacte d'una tempesta, l'arc de Sant Martí, ... Tots aquests fenòmens li devien provocar admiració i intriga.

Al principi l'home primitiu, desconixedor de les causes dels fenòmens de la Natura, imaginava unes forces externes que els provocaven i controlaven. Així naixeren el "mites", la màgia i la religió, com a **necessitat de donar algun tipus de resposta a tant inquietants interrogants.**

- El tro i el llampec eren considerats com a manifestació de la còlera dels déus.

- Als déus se'ls hi atribuïa fets i formes de vida similars a la dels homes, encara que sense les limitacions d'aquests.

- El rei és considerat descendent dels déus i per tant amb poders semblants als dels déus.

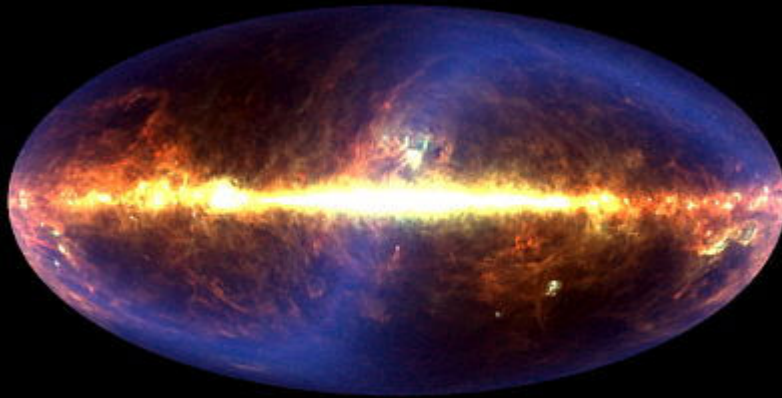

DEL “MITE” A LA “RAÓ”

-
- **“Mite”**: creença comú d’un grup humà que no precisa justificació racional, que és inqüestionable, que no es pot dubtar de la seva veracitat.
 - En el **“mite”** les forces naturals són personificades i divinitzades: els fenòmens y esdeveniments de l’univers es fan dependre de la **“voluntat”** dels déus... per tant, els fenòmens naturals i la conducta humana són arbitraris, depenen absolutament de la **“voluntat”** dels déus (hi ha un **“destí”** independent de la voluntat humana).
 - En el **“mite”** es dona una resposta imaginària a preguntes intel·ligents; es recorre a forces invisibles com a fonament dels esdeveniments.
 - Però aviat l’antiga admiració es convertiria en reflexió per mitjà de la qual intentaria trobar explicacions **“racionals”** i **“lògiques”** als esdeveniments ... guiat per l’afany de trobar **“respostes lògiques”** als problemes que se li plantejaven.
 - L’explicació **“racional”** (**“lògica”**) comença quan s’admet que les coses no passen arbitràriament sinó que passen quan i com tenen que passar. El mite comença a cedir el lloc a l’explicació **“racional”**, **“lògica”**.
 - Aquesta transcendental revolució en el pensament es comença a produir a **Grècia, al s. VI a.C.**, i va suposar l’inici de la reflexió científica, i en definitiva el naixement de la **“filosofia”** i de la **“ciència”**.

CAP AL PENSAMENT "RACIONAL"

... i va ser així com aquesta **reflexió filosòfica** es transformà en **pensament racionalitzador** i amb ell el naixement de la reflexió científica...

- El seu **objectiu** era el coneixement de les coses reals (natura, home , societat), el seu origen, la seva composició interna, el seu funcionament, les lleis que regeixen la seva evolució, etc.
- Algunes de les preguntes a les quals respon la "ciència" ja havien estat formulades per l'home primitiu, però els hi havia donat una resposta **acientífica**, religiosa, màgica o mítica (les religions neixen com un intent de donar explicació a una sèrie de forces i fenòmens considerats misteriosos o sobrenaturals...)

Aquesta tendència racionalitzadora del pensament humà apareix en el món clàssic grec: l'home es pregunta el per què de les coses i intenta trobar una explicació racional, lògica, "científica", sense necessitat d'acudir a explicacions religioses o mitològiques.

DOS GRANS ETAPES EN LA HISTÒRIA DEL PENSAMENT

Grècia
S. VI a.c

Pensament "mitològic"

Pensament "racional"

**Coneixement primitiu,
màgic, mític - religiós**

**Coneixement "racional",
lògic, científic**

- Els grecs distingien entre "doxa" o mera "opinió", opinió no fonamentada, font de falses afirmacions i "logos".
- Coneixement màgic-primitiu, mític-religiós.
- Intenta explicar-se el per què de les coses buscant l'explicació fora d'aquestes mateixes coses.
- Recorre a explicacions o causes externes a elles mateixes.

- "Logos" o visió "racional", font de veraç coneixement.
- Intenta buscar una explicació lògica, racional (les causes) dels fenòmens.
- Coneixement "racional", lògic, sistemàtic, organitzat, ...
- Intenta explicar els fenòmens buscant l'explicació en causes internes als fenòmens, sense necessitat de recórrer a causes exteriors de tipus màgic, mític-religiós.

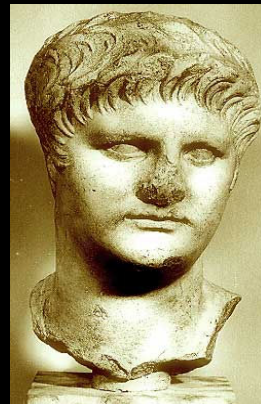
4. PANORAMA GENERAL DEL SABER HUMÀ

L'HOME, des de sempre, s'ha plantejat "preguntes" i ha intentat trobar "respostes"; ha intentat donar explicacions, explicar-se, comprendre el món que el rodeja, el que succeeix en sí mateix i al seu voltant. L'interès humà es configura tant entorn la realitat que el rodeja com la seva pròpia conducta.

Ja des d'un bon començament, a efectes de comprendre la complexitat del món, va començar a distingir 3 grans àmbits en LA REALITAT

NATURA

INDIVIDU

SOCIETAT

L'èsser humà, des dels seus orígens, ha distingit entre "ell mateix", i el seu "entorn", parcel·lant la realitat en 3 grans àmbits: l'Ésser humà (**INDIVIDU**), el món físic-natural i la societat (**ENTORN**)

PANORAMA GENERAL DEL SABER HUMÀ

- En tot moment l'HOMME ha intentat donar raó de la seva existència, la idea d'un ésser superior, el món que el rodeja, la natura, les seves relacions amb els altres,...
- Així van començar a aparèixer les primeres explicacions sobre la NATURA, sobre l'ÉSSER HUMÀ, sobre les seves RELACIONS amb els altres.

- A mesura que es van anar acumulant els “sabers” sobre aquest aspectes de la realitat i el coneixement va anar augmentant, van aparèixer les diverses “ciències”

PANORAMA GENERAL DEL SABER HUMÀ

La primera realitat amb la que l'home va haver d'enfrontar-se va ser la NATURA, el món FÍSIC - NATURAL

Animals, plantes, terra, aigua, el sol, la pluja, natura, edificis, fenòmens naturals, climatologia, ...

Enmig de la natura ens trobem nosaltres; L'ÉSSER HUMÀ ha estat objecte d'atenció des de diversos punts de vista: aspecte material o físic, la seva evolució psicològica, la seva dimensió transcendent, ...

Qui sóc jo?, d'on vinc, què és la vida, per què em poso malat, i la mort..?

Els homes no vivim sols, sinó convivint amb els altres. Som ÉSSERS SOCIALS. Formem part de grups humans o societats. Al sí del grup humà ens relacionem, col·laborem o ens explotem, treballem, convivim, establim relacions, ...

Convivència, poder, drets i deures, lleis, relacions afectives, laborals...

PARCEL·LACIÓ DE LA REALITAT - PANORAMA GENERAL CIÈNCIES

PARCEL·LACIÓ DE LA REALITAT

MEDI FÍSIC

- Cosmos
- Natura
- Climatologia
- Fenòmens naturals
- Relleu
- Ter
- Esp
- ...

rural

CIÈNCIES de la NATURA

INDIVIDU

- Característ. físiques
- Caràcter, personalitat
- Psicologia
- Mentalitat
- Idees, anhels
- Aspiracions
- Motiva
- Salut -
- ...

CIÈNCIES de L'HOME

MEDI SOCIAL

- Relacions inter-personals
- Convivència
- Civisme
- Explotació
- Marginació
- Excl
- Pod
- Dret
- ...

CIÈNCIES SOCIALS

5. PANORAMA GENERAL DE LES CIÈNCIES

LA REALITAT

- Món físic - natural
- Món socio - cultural
- Món psíquic o mental

- Món de les realitats metafísiques
- Món de les realitats parapsicològiques, etc.
- ...

	MÓN FÍSIC - NATURAL ("natura")	MÓN SOCIO-CULTURAL ("societat" i "cultura")	MÓN FORMAL (expressions "signiques")
	C. FÍSIC - NATURALS	C. DE L'HOME I SOCIOCULTURALS	C. FORMALS
OBJECTE D'ESTUDI (domini o "classe" d'objectes que estudien)	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Lo material ➢ Lo vital o biològic 	<ul style="list-style-type: none"> ➢ L'home com a ésser "individual" ➢ El comportament humà ➢ Els homes com a éssers "socials" 	<ul style="list-style-type: none"> ➢ El seu objecte no és tant el coneixement sinó la rigurositat i exactitud en el "raonament"
Aspectes concrets que estudien d'aquests objectes	<ul style="list-style-type: none"> ➢ El món físic-natural: (material i biològic) <ul style="list-style-type: none"> • La seva estructura • Les seves propietats • Les seves característiques 	<ul style="list-style-type: none"> ➢ Individu (com a organisme viu) <ul style="list-style-type: none"> • Asp. Físic • Asp. Biològic • Asp Psico-mental ➢ Els individus com a membres d'una "societat" <ul style="list-style-type: none"> • Formes de vida • Formes de relació entre ells • Com es relacionen amb el medi • Grups socials existents <ul style="list-style-type: none"> ✓ Relacions entre ells ✓ Divisió de funcions ✓ Qui detente el "poder" 	<ul style="list-style-type: none"> ➢ No descriuen la realitat exterior (ciències no "descriptives") sinó que són ciències "constructives" basades en el llenguatge com a capacitat per a elaborar construccions lingüístiques especialitzades. ➢ Si hem raonat amb rigor lògic, lògicament. ➢ Asp. "quantitatius": ➢ Asp. Geomètrics-espaials
Algunes ciències particulars	Física, Química, Biologia, Botànica,...	Geografia física, humana, econòmica, Sociologia, Antropologia, Psicologia, ...	Lògica, Aritmètica, Àlgebra, Geometria,...

Disseny i realització:

Vicent MESEGUER CARDONA

Vicent MESEGUER